

Az épület, mely soha nem volt kastély

*Volt megyeháza
(Kossuth tér 1., Barokk, 1725-27)*

A ma látható épületnek két történeti előde ismeretes. A vidék a XVI. század elején Dóczy János tulajdonába került, aki birtokai központjában, a Kurca szögletében elterülő Szegen megerősített, várszerű udvarházat építtetett. A hagyomány szerint a település neve ezt követően egészült ki a "vár" utótaggal. Az erődítmény korai létezését hitelesíti Szapolyai János sebesülésének története. I. János király 1528 novemberében kíséretével Szegvárra érkezett, amelyet a Ferdinánd pártiak tartottak megszállva. A Dóczy udvarház tornyából nyilat lőttek a gyanútlanul közeledő menetire, megsebesítve a király lábát, aki élete végéig sánta maradt. Az udvarházat és az azt körülvevő erődítést 1596-ban a török és tatár hadak földig rombolták, a terület elnéptelenedett.

A megyeháza ma

Az új birtokos -- gróf Károlyi Sándor -- a lerombolt Dóczy-féle középkori udvarház alapjainak részleges felhasználásával 1725-27 között egy emeletes kastélyt építtetett, s a védőműrendszert is megerősíttette. Bél Mátyás 1730-ban kelt leírása szerint az egykori szögletes erősség helyén "gróf Károlyi Sándor négyszögletű toronyhoz hasonló építményű lakóháza áll... Belül bolthajtások, kamrák, borospincék vannak, középen a palota ugyanolyan nagyszerű, mint az egész építmény. Ami azon kívül van, két szobácskára oszlik, a lépcsőházban előtér is van. Azután van egy ház, melyet örtoronyformára minden felől fallal vettek körül. Tetejéről az egész megye látképe előtűnik. Nyáron az állandó légmozgás miatt igazán egészséges és hűvös lakás, télen azonban tüzelőhiány miatt kellemetlen és hideg." Herczeg Mihály

levéltáros a Károlyi Levéltárban végzett kutatásai során talált egy 1732-ből való részletes leírt, amely a fenti leírást erősíti meg.

Az uradalmi intézők lakásául szolgáló kastély állaga az 1760-as évekre teljesen leromlott. Ekkor Csongrád vármegye megvásárolta a romos épületet, s felújítás címén, alapos átalakítással és bővítéssel szinte új, szép barokk megyeházát építtetett a telkére. A ma is álló impozáns épület pincéje és földszinti helyiségei boltozottak. A főhomlokzatot középrizalit tagolja. Nyílásai műves kökeretekbe fogattak, a főkapu és az emeleti ablakok kosárirésesek. Az udvari homlokzat, a zömök, szintén kosáriréses árkádokon nyugvó, levegős emeleti tornác szép arányú része az épületnek. Tetőzete mandzárd kiképzésű. Figyelmet érdemel a lépcsőház emeletlezáró rokokó kovácsoltvas ajtaja, valamint a földszinti ablakok korabeli kovácsoltvas rácsai. Az udvaron hajdan emeletes börtönépület állt, ahol a vármegyei rabokat tartották. A hagyomány szerint egy ideig itt raboskodott a híres betyár, Rózsa Sándor is. Az életveszélyessé vált épületet 1910-ben elbontották, de a XIX. század elején emelt védőfalak ma is láthatók. Az épület előtti téren (1894-től Kossuth tér) egy 1880-as években készült Szentháromság szobor, valamint Kossuth Lajos 1992-ben leleplezett szobra áll, Tóth József alkotása.

Rózsa Sándor

A középkori Dóczi udvarház, a Károlyi kastély és a vármegyháza építészeti összefüggései Vörös Gabriella 1988-91 között végzett régészeti feltárásai nyomán váltak ismeretessé. Az igen gazdag, értékes leletanyag (vaseszközök, reneszánsz kőfaragványok, bélyeges téglák...) a helyi falumúzeumban megtekinthető.

A megyeháza hátulról

Az épület 1883-ig adott helyet a vármegye hivatalainak. Ekkor a megyeszékhely átkerült Szentesre. Hosszú időn át vita folyt a megüresedett épület hasznosításáról. 1902-től gyermekmenhelyként, egyben apácázárdaként működött. A gróf Károlyi Kornisról elnevezett nevelőintézetben a Szent Orsolya Rend apácai óvodát, elemi iskolát és polgári leányiskolát tartottak fenn. 1950-1997 között a megye által üzemeltetett 60 férőhelyes nevelőotthon kapott helyet az épületben. Az 1980-as évek végén felújított volt megyeháza jelenleg üres, értékesítés alatt áll.

*Labádi Lajos
in: Műemlékek Csongrád megyében, 2000*